

Lietuvos gyventojų nuomonė apie Lietuvos gynybą ir saugumą

Projekto „Mokslo pieva“ ataskaita

Komandos vadovė:

Ingrida Gečienė

Tyrimą atliko:

Milda Petravičiūtė

Ringailė Slapšinskaitė

Raminta Stankutė

Živilė Marija Vaicekauskaitė

Šarūnė Zabaitė

Vilnius, 2014

Turinys

Įvadas	3
Esamų tyrimų apžvalga	4
Kiekybinio tyrimo rezultatai	5
Kokybinio tyrimo rezultatai	6
Kokybinio tyrimo rezultatai pateikiami suskirstant juos pagal pagrindinius klausimyno blokus: asmeninis saugumas, valstybės saugumas, vertybės, veiksmai ir strategijos, valstybės ir visuomenės santykis, kariuomenė, nuomonei įtaką darantys veiksniai	
Asmeninis saugumas	6
Valstybės saugumas	7
Vertybės	8
Veiksmai, strategijos	9
Valstybės ir visuomenės santykis	10
Kariuomenė	12
Nuomonei įtaką darantys veiksniai	13
Išvados	15
Naudota literatūra	17
Priedai	18

Ivadas

Pastarųjų metų besikeičianti Lietuvos geopolitinė aplinka neišvengiamai daro įtaką gyventojų saugumo jausmui ir susidomėjimui šalies gynyba. Norint išsiaiškinti, kaip pasikeitė Lietuvos žmonių saugumo pojūtis ir koks jų požiūris į dabartinę šalies gynybos situaciją, ir buvo atliktas pristatomas mokslinis tyrimas „Lietuvos gyventojų nuomonė apie Lietuvos gynybą ir saugumą“. Šio tyrimo užsakovas yra Lietuvos gynybos ir saugumo pramonės asociacija, kuri šiuos duomenis naudos savo veiklai vykdyti.

Tyrimo objektas – gyventojų nuomonė apie Lietuvos gynybą ir saugumą.

Tyrimo tikslas – ištirti gyventojų nuomonę apie Lietuvos gynybą ir saugumą.

Tyrimo uždaviniai:

1. Ištirti kiek saugūs Lietuvos gyventojai jaučiasi šių dienų geopolitinių įvykių akivaizdoje.
2. Nustatyti, kaip vertinamas Lietuvos visuomenės ir Lietuvos valdžios pasiruošimas atremti prieš agresiją.
3. Išsiaiškinti, kiek Lietuvos gyventojai pasirengę finansiškai paremti Lietuvos gynybos pajėgumą ir kokie veiksniai lemia Lietuvos gyventojų pasirinkimą prisidėti ar neprisidėti prie finansinės paramos.
4. Ištirti, kokių veiksmų strategijų gyventojai imtųsi iškilus karinei grėsmei.
5. Išanalizuoti, kokie veiksniai daro įtaką gyventojų nuomonei apie šalies gynybą ir saugumą.

Tyrimo laikotarpis – nuo 2014 m. spalio 3 d. iki 2014 m. gruodžio 12 d.

Tyrimo metodologija. Didžiausią įtaką saugumo sąvokos rekonceptualizacijai turėjo Barry Buzano 1991 m. (lietuviškai išleista 1997 m.) knyga „Žmonės, valstybės ir baimės“, kurioje jis išskyrė tarptautinį, nacionalinį ir individo saugumo lygmenis. Lietuvoje, o ir visame pasaulyje ilgą laiką buvo daugiau orientuojamasi į tarptautinio ir nacionalinio lygmens saugumo studijas (Jakniūnaitė, 2014; Human Security Now, 2003; Human Security Approaches and Challenges, 2008). Tačiau pastarąjį dešimtmetį iškilę poreikis nuosekliai tirti individo saugumo lygmens saugumą (angl. human security), teigiant, kad XXI amžiaus iššūkiu tapo labai kompleksiniai ir nors valstybė išlieka pagrindinis saugumo garantas, jai dažnai nepavyksta išpildyti savo saugumo įsipareigojimų, o kartais ji tampa ir grėsmės šaltiniu savo pačios piliečiams. Žmonių saugumo teorinėje prieigoje vis labiau pripažįstamas žmonių – individų ir bendruomenių – indėlis užtikrinant jų pačių saugumą (Human Security Now, 2003; Human Security Approaches and Challenges, 2008; Schnabel, 2014).

Barry Buzanas savo knygoje išskyrė penkias pagrindines tarpusavyje glaudžiai susijusias saugumo dimensijas (sektorius): karinę, politinę, ekonominę, visuomeninę ir ekologinę. Nors tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kokias saugumo dimensijas aktualizuoja tyrime dalyvavę žmonės, atsižvelgiant į šiuo metu mažai ištyrinėtą karinės grėsmės dimensiją, tyrime buvo susikoncentruota į šios dimensijos suvokimą.

Tyrimo metu buvo panaudotas dviejų tyrimo metodų derinys: viešosios nuomonės apklausa ir pusiau struktūruoti interviu. Reprezentatyvią Lietuvos gyventojų apklausą apie kelis saugumo ir gynybos aspektus

atliko Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centras „Vilmorus“ 2014 m. spalio 3 – 12 d. Tyrimas atliktas Baltijos pažangių technologijų instituto užsakymu pagal pateiktus 8 su Lietuvos gynybos ir saugumo pramonės asociacija suderintus klausimus (klausimai pateikti 1 priede). Apklausa metu buvo apklausta 1004 18 metų ir vyresni Lietuvos gyventojai. Apklausa būdas – kiekybinis interviu respondento namuose. Atrankos metodas: daugiapakopė, tikimybinė atranka.

Siekiant giliau išsiaiškinti, kokią reikšmę žmonės suteikia atsakinėdami į kiekybinius klausimus bei iširti į kiekybinę apklausą nepatekusius nuomonės apie saugumą ir gynybą aspektus, buvo atlikti 22 pusiau struktūruoti interviu (interviu klausimynas pateiktas 2 priede). Atrenkant informantus buvo taikomas kuo didesnio įvairumo principas: atlikti interviu su vyrais ir moterimis, miesto ir kaimo gyventojais, su įvairaus išsilavinimo ir amžiaus žmonėmis (informantų demografinis pasiskirstymas pateiktas 3 priede).

Esamų tyrimų apžvalga

Prieš pradėdant analizuoti atlikto tyrimo rezultatus reikėtų pabrėžti, jog visuomenės nuomonė saugumo tematika yra aktualus įvairių kiekybinių apklausų objektas. Peržvelgus spaudoje prieinamus pastarųjų metų apklausų rezultatus galima daryti keletą pastebėjimų. Pastaraisiais metais pakito grėsmių vertinimas. 2012 m. atlikta visuomenės nuomonės apklausa parodė, jog 60, 1 proc. gyventojų teigė, jog Lietuva nesusiduria su grėsmėmis,¹ tuo tarpu 2014 m. (vasaros pab.) atlikta apklausa parodė, jog beveik “70 proc. apklaustųjų baiminasi dėl tokių grėsmių kaip politinis nestabilumas ir maištas, daugiau nei pusė respondentų (55 proc.) atsakė nerimaujantys dėl karinio konflikto Lietuvos teritorijoje. Panaši dalis tautiečių (54 proc.) baiminasi, kad Lietuva gali netekti politinio ir ekonominio suvereniteto“.² Taip pat galima pastebėti išaugusį pasitikėjimą kolektyvinės gynybos politika ir NATO struktūra. 2014 m. kovo mėn. 73,6 proc. apklaustųjų teigė, jog grėsmės atveju sulauktume pagalbos iš NATO. Prieš metus palankiai NATO vertinančių skaičius buvo dvigubai mažesnis lyginant su 2014 m.

Pastarieji įvykiai Ukrainoje taip pat ženkliai padidino šalį pasiryžusių ginti gretas. Prieš ketverius metus tokių piliečių buvo 29,8 proc., Rusijai okupavus Krymą šis skaičius išaugo iki 41,6 proc.³ Net pusė 2014 m. visuomenės nuomonės apklausoje pasisakiusių respondentų pasisakė už privalomų karinių mokymų įvedimą. Apklausa taip pat parodė, jog gyventojai ėmė rimčiau vertinti finansinius įsipareigojimus krašto apsaugai – krašto apsaugos finansavimo didinimui pritaria vis daugiau Lietuvos piliečių, kai tuo tarpu 2012 m. 54, 6 proc. pasisakė prieš finansavimo didinimą krašto apsaugai.

Kiekybinių apklausų rezultatai rodo, jog Lietuvoje sustiprėjo grėsmės nuojauta (Rusijos – Gruzijos konflikto metu tokio Lietuvos susidomėjimo krašto apsauga, karinio konflikto baimės, suaktyvėjimo domintis krašto gynyba nebuvo). Neramumai Ukrainoje sukuria unikalią terpę, kuri leidžia palyginti, kaip keičiasi visuomenės nuostatos netoliese esant kariniam konfliktui. Kita vertus, kiekybiniai tyrimai nieko nesako apie gilesnį piliečių subjektyvų saugumo suvokimą – kiek ir kaip jų grėsmės vertinimą paveikė įvykiai Ukrainoje, ką jie darytų esant tiesioginei grėsmei (strategijos), kaip jie gintų šalį, ar jie ruošiasi galimiems neramumams,

¹Spinter DELFI užsakymu atlikta apklausa 2012 <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/apklausa-realiu-gresmiu-lietuvai-nera-o-jei-bus-mus-apgins-nato.d?id=60063003> [žiūrėta 2014 12 10]

²Apklausa: pusė lietuvių – su neramiomis mintimis apie karinius konfliktus | Alfa.lt <http://www.alfa.lt/straipsnis/809053/apklausa-puse-lietuviu-su-neramiomis-mintimis-apie-karinius-konfliktus#ixzz3GhSQNiLN> [žiūrėta 2014 12 10]

³Spinter DELFI užsakymu atlikta apklausa 2014 <http://www.spinter.lt/site/lt/vidinis/menu/top/9/home/publish/NjAyOzk7OzA> [žiūrėta 2014 12 10]

ar pasitiki Lietuvos kariuomene, kaip vertina kariuomenės pasirengimą, ar yra informuoti apie kiekvieno piliečio teises karo atveju ir t.t.

Pastebėtina ir tai, jog kokybinių tyrimų, kurie analizuotų subjektyvų gyventojų saugumo suvokimą – ką piliečiai darytų grėsmės atveju, kokią nuomonę jie turi apie valstybės pasirengimą užtikrinti gyventojų saugumą (ypač susijusį su išorės grėsmėmis) praktiškai nėra. Daugelis akademinėje literatūroje esančių mokslinių publikacijų koncentruojasi ties struktūriniu lygmeniu⁴ – valstybės saugumas analizuojamas per tarptautinės politinės sistemos grėsmių vertinimą, tuo tarpu individualus saugumo suvokimo vertinimas dažnai lieka už akademinų diskusijų ribų ar tiesiog nėra detaliau nagrinėjamas. Bene išsamiausias kokybinis tyrimas apie subjektyvų gyventojų saugumo suvokimą publikuotas 2002 m. Lietuvos metinėje strateginėje apžvalgoje. Publikacijoje aptariami klausimai, susiję su subjektyviu gyventojų saugumo suvokimu (pvz.: kas turėtų būti atsakingas už saugumą bei koks turėtų būti valstybės vaidmuo užtikrinant saugumą).⁵ Tyrimas buvo atliktas dar prieš Lietuvai tampa NATO bei ES nare. Atsižvelgiant į šiandienos geopolitinę situaciją, įvykius Ukrainoje bei faktą, jog jau dešimt metų esame Aljanso ir Europos Sąjungos dalimi, neabejotinai kyla klausimas, kaip šandien gyventojai vertina saugumo situaciją, valstybės pasirengimą užtikrinti gyventojų saugumą, kaip žiūri į kariuomenės pasirengimą, narystės NATO svarbą šių dienų geopolitiniame kontekste.

Kiekybinio tyrimo rezultatai

Kiekybinio tyrimo metu apklausos dalyvių buvo teirautasi, ar jie jaučiasi saugiai, kaip vertina visuomenės ir krašto apsaugos sistemos pasirengimą gynybai, ko trūksta, kad Lietuvos krašto apsaugos sistema būtų visiškai pasirengusi atremti prieš agresiją, ar patys asmeniškai būtų linkę finansiškai paremti Lietuvos kariuomenę.

Atsižvelgiant į šių dienų geopolitinius įvykius (konfliktą tarp Rusijos ir Ukrainos), tyrimo respondentų prašyta įvertinti, ar savo šalyje jie jaučiasi saugiai. 34,5 proc. respondentų nurodė, jog esant šiandieninei situacijai, Lietuvoje jaučiasi nesaugiai. Šiek tiek mažiau – 31,8 proc. apklaustųjų teigia besijaučiantys saugiai. Atsakymą, jog jaučiasi nesaugiai, atliekant tyrimą dažniau rinkosi apklausoje dalyvavusios moterys ir vyresnio amžiaus (daugiau nei 50 metų sulaukę) respondentai.

Didžioji dalis (70,5 proc.) dalyvavusiųjų apklausoje teigė manantys, jog Lietuvos visuomenė šandien yra nepasirengusi krašto gynybai. Panašiai vertinamas ir krašto apsaugos sistemos pasirengimas: 56,3 proc. apklaustųjų įsitikinę, jog pasirengimo ginti šalį stinga ir tik 24,9 proc. mano, kad jis yra pakankamas.

Manantys, kad Lietuvai trūksta pasirengimo gynybai, paprašyti įvardinti, ko konkrečiai stokoja, kad Lietuvos krašto apsaugos sistema būtų visiškai pasirengusi atremti prieš agresiją. Dažniausiai jie minėjo ginkluotės (54,9 proc.), didesnės nuolatinės kariuomenės (49,9 proc.), didesnio karių rezervo (44,2 proc.) ir visuomenės valios priešintis (32,6 proc.) stygių. O teiginiui, kad norint užtikrinti savo valstybės saugumą, labai svarbu kuo greičiau padidinti Lietuvos krašto apsaugos sistemos finansavimą, pritarė beveik kas antras respondentas (47,1 proc.).

⁴ P.vz. Grazina Miniotaite, „The Security Policy of Lithuania and the Integration Dilemma“. Lithuanian Institute of Philosophy and Sociology, Vilnius, 1999 <<http://www.nato.int/acad/fellow/97-99/miniotaite.pdf>> [žiūrėta 2014 12 10]

⁵ Diana Janušauskienė, Jūratė Novagrockienė, „Perception of Security Issues by Lithuanian Population“. Kn. „Lithuanian Annual Strategic Review“, General Jonas Žemaitis Lithuanian Military Academy, 2003. P- 297.

Kalbant apie pasirengimą gynybai svarbu pastebėti, kad vertindami Lietuvos valstybės pasirengimą kartu su NATO pagalba, dalyvavusieji apklausoje nusiteikę gerokai optimistiškiau – net 48 proc. apklaustųjų mano, kad kartu su NATO mūsų valstybės pasirengimas gintis yra pakankamas.

Į klausimą, ar eitų ginti Lietuvos, jei prasidėtų karas, keturi iš dešimties (41,7 proc.) Lietuvos gyventojų patys eitų ginti šalies. Dažniausiai tokį atsakymą rinkosi aukštąjį išsilavinimą, aukštesnes pajamas turintys, jaunesnio amžiaus respondentai, o taip pat – moksleiviai ir studentai, didžiųjų Lietuvos miestų gyventojai. Tačiau beveik tokia pati dalis apklaustųjų nurodė, jog prasidėjus karui, savo šalies negintų, o dar penkiolika procentų respondentų – nėra apsisprendę, kaip tokiu atveju pasielgtų.

Kokybinio tyrimo rezultatai

Kokybinio tyrimo rezultatai pateikiami suskirstant juos pagal pagrindinius klausimyno blokus: asmeninis saugumas, valstybės saugumas, vertybės, veiksmai ir strategijos, valstybės ir visuomenės santykis, kariuomenė, nuomonei įtaką darantys veiksniai.

Asmeninis saugumas

Šis įvadinis klausimų blokas skirtas informantų subjektyviam saugumo supratimui tyrinėti. Jame pateikiami klausimai apėmė bendrą saugumo jausmo vertinimą, veiksnius, stiprinančius ar silpninančius saugumo pojūtį bei Ukrainos įvykių poveikį subjektyviam grėsmės ir saugumo vertinimui.

Informantai kaip svarbiausius ir aktualiausius saugumo klausimus įvardijo tuos, kurie susiję su ekonominiu, kariniu bei socialiniu saugumu. Nepaisant pagrindinės interviu temos – krašto gynybos ir karinio saugumo, informantai akcentavo, jog jų kasdienybę stipriai veikia ekonominės bei socialinės grėsmės, tokios kaip darbo vietų ir pajamų stygius bei nusikalstamumas gatvėse, emigracijos ar demografinių tendencijų keliamos grėsmės. Kita vertus, buvo ir tokių tiriamųjų (daugiau vyresnio amžiaus), kurie iš karto ėmė kalbėti apie karines grėsmes apie veiksnius, lemiančius jų saugumo arba nesaugumo jausmą politiniame kontekste. Daugelis apklaustųjų teigė, jog jaučiasi vidutiniškai saugiai arba saugiau nei vidutiniškai, atsižvelgiant į saugumo sąvokos taikymo platumą, atsakymai tendencingai skyrėsi – kuo daugiau skirtingų saugumo komponentų tiriamasis įvardindavo, tuo pozityviau vertindavo savo bendrą saugumo jausmą.

Dažniausiai minimi veiksniai, sukeliantys saugumo jausmą buvo šie: saugi, pažįstama, komfortabili aplinka, pasitikėjimas aplinkiniais, tenkinantis sveikatos lygis, finansinis stabilumas. Kai kurie informantai pasitikėjimą savimi įvardijo kaip asmeninį saugumą didinantį veiksnį („Žinau, kad niekam nieko blogo nesu padarius, tai ir nesitikiu, kad man kažkas keršys“, 22 mergina, vidurinis išsilavinimas). Kalbėdami apie karinį saugumą, tiriamieji minėjo, jog jiems saugumo jausmą skatina Lietuvos narystė ES ir NATO, kariuomenės struktūra, vykstantys kariniai mokymai ir panašūs veiksniai.

Saugumą mažinantys veiksniai plačiausia prasme buvo įvardinami nusikalstamumas, nepažįstama arba nekontroliuojama aplinka, finansinės problemos, įtampa darbe ir bendrai gyvenime, sveikatos ar socialinės problemos, bedarbystė. Tarp nerimą keliančių veiksnių minimas euro įvedimas, santykiai su kaimyninėmis valstybėmis. Informantai kaip reikšmingiausią nesaugumą skatinantį veiksnį įvardija nenusipėjimus ir grėsmingus Rusijos veiksmus („Tai, kad Rusija labai arti, mes pagrindinės šalys esam, Baltijos šalys, kurias norėtų okupuoti“ 21m. moteris, vidurinis išsilavinimas). Kita vertus, buvo priešingai

teigiančių žmonių, kurie labiau akcentavo socialines bei ekonomines problemas nei karines grėsmes („Šiai dienai niekas nepuls, nei tas rusas, nei kas kitas“ 65m.vyras,spec.vidurinis išsilavinimas).

Anot kai kurių informantų, jų saugumo jausmo įvykiai Ukrainoje stipriau nepaveikė, tačiau privertė susimąstyti bei paskatino labiau domėtis esama saugumo situacija. Likusieji pašnekovai buvo linkę arba atsiriboti nuo Ukrainos įvykių („čia jų konfliktas“ 65m.vyras,spec.vidurinis išsilavinimas) arba neigė karinės grėsmės galimybę Lietuvoje, buvo linkę tikėti, jog visa tai tik „politiniai žaidimai“, kurie mūsų nepasieks.

Informantų atsakymai apie jų asmeninį saugumą stipriai priklausė nuo saugumo sąvokos, kurią jie naudojo. Be karinio, saugumo jausmui didelę svarbą turi socialiniai bei ekonominiai veiksniai. Konfliktai Ukrainoje silpniau ar stipriau paveikė daugumos informantų saugumo pojūtį, nemaža dalis tiki, jog jie galimai įspėja mus apie galimas rimtas grėsmes mūsų valstybei, tačiau buvo manančių ir kitaip.

Valstybės saugumas

Klausimų blokas apie valstybės saugumą skirtas nagrinėti informantų įsitikinimus apie šalies saugumo padėtį bei kas, anot jų, yra atsakingas už saugumo užtikrinimą šalyje.

Sąvoka „nacionalinis saugumas“ didžiajai daugumai pašnekovų labiausiai asocijuojasi su kariniu saugumu, tačiau informantai kartu pabrėžė, jog tai yra plati sąvoka, apimanti tiek karinį, tiek energetinį ar informacinį saugumą. Tyrimas atskleidė, jog gyventojų nuomonės apie dabartinę Lietuvos saugumo situaciją yra labai įvairios ir prieštaringos. Vieni teigė, jog situacija yra labai bloga ir mes apsupti sunkiai kontroliuojamų grėsmių, kiti žvelgė pozityviau ir teigė, jog situacija gerėja dėl tobulėjančios kariuomenės. Buvo teigiančių, jog Lietuvos saugumo situacija yra geriausia, kokia yra buvusi per visą istorijos laikmetį ir grėsmių tikrai yra ne daugiau, o mažiau nei įprastai. Nuomonės šiais klausimais buvo pasiskirsčiusios labai įvairiai skirtingose amžiaus ir išsilavinimo grupėse, tad kažkokių tendencijų atrasti nepavyko.

Paklausus apie realių grėsmių Lietuvos saugumui buvimą, daugelis teigė, kad šiuo metu grėsmės iš tiesų nėra realios. Dalis informantų išskyrė energetines ir ekonomines grėsmes kaip stipresnes ir aktualesnes nei karines. Tačiau buvo ir tikrai didelę grėsmę įžvelgiančių informantų, kurie savo nuomonę grindė tuo, jog Lietuvos politikų veiksmai gali išprovokuoti Rusijos agresiją („Jei nesikištume į Ukrainos situaciją, viskas būtų gerai, jei kišimės, galim nukentėti“ 30m, moteris, aukštesnysis išsilavinimas). Kaip didžiausią grėsmę Lietuvos nacionaliniam saugumui informantai įvardino kaimyninių valstybių, konkrečiai Rusijos, vykdomą politiką.

Pagal išsakytas nuomones apie tai, kas atsakingi už Lietuvos saugumą, informantus galima skirstyti į dvi tolygiai pasiskirstančias grupes – tuos, kurie teigia, jog už Lietuvos saugumą yra atsakingi visi Lietuvos piliečiai, tame tarpe civiliai, politikai, kariuomenė, kiekvienas tautietis. Bei tuos, kurie buvo linkę priskirti atsakomybę kažkuriai vienai ar kelioms konkrečioms institucijoms, tarp kurių dažniausiai minimi buvo Vyriausybė (valdžia, politikai), kariuomenė, Specialiųjų tyrimų tarnyba (STT), Krašto apsaugos ministerija (KAM). Taip pat šie atsakymai buvo susiję ir su asmeninio indėlio užtikrinant valstybės saugumą įsivaizdavimu – tie, kurie teigė, jog atsakingi visi, buvo labiau linkę įvardinti konkrečius būdus, kaip galėtų prisidėti prie saugumo ir gynybos gerinimo nei tie, kurie atsakingais matė tik valdžios ir institucijų atstovus.

Tarp šalies saugumą stiprinančių veiksnių buvo minimi tam tikri ekonominiai faktoriai – suskystintųjų dujų terminalas, taip pat Lietuvos narystė NATO, kai kurių politikų bei eilinių žmonių sąmoningumas, vienybė ir pilietiškumas. Kaip šalies saugumą silpninantys veiksniai buvo įvardinti šie: politinio sąmoningumo stoka (apatiškumas), mažas kariuomenės finansavimas, valdžios tarpusavio nesutarimai, grėsmė, jog dalis piliečių gali pasiduoti manipuliacijoms ir dėl ekonominės naudos imti remti prorusiškas jėgas. Taip pat kelis kartus buvo paminėti informantų nuomone neatsakingi ir netinkami aukščiausių Lietuvos politikų vieši pareiškimai apie Rusijos veiksmus, ką informantai vadino „išsišokimais“, „didelės valstybės erzinimu“ ir suvokė kaip galimą pretekstą Rusijai imtis atsakomųjų veiksnių.

Dauguma apklaustųjų gana pozityviai vertino Lietuvos gyventojų pasiruošimą ginti šalį ir atsilaikyti prieš jai kylančius sunkumus. Remdamiesi istorine patirtimi, kuri pašnekovų nuomone byloja, jog tautiečiai pajėgūs susivienyti svarbiais momentais („jeigu taip būtų tai aišku gintume, nes ne pirmą kartą“), didžioji dauguma informantų pasisakė, jog būtų pasiruošę ginti šalį. Kiek mažiau kalbintųjų įvardijo, jog patys prisidėtų prie šalies gynybos ir saugumo, tačiau tie, kurie įvardijo, daugiausia buvo linkę prisidėti humanitarine pagalba, taip pat – visuomeniniu aktyvumu, visuomenės švietimu ar finansiškai. Dauguma tų, kurie apskritai buvo teigiamai nusiteikę asmeninės pagalbos atžvilgiu, teigė, jog esant poreikiui, sutiktų papildomai remti kariuomenę finansiškai (pavyzdžiui, senyvo amžiaus moteris, kuri nemano galinti prisidėti kitaip). Tačiau buvo ir tokių, kurie teigė, jog nededa daug vilčių į mūsų kariuomenę, kuri yra žymiai mažesnė ir silpnesnė už kaimyninių valstybių karines pajėgas, todėl skeptiškai žiūrėjo į finansinės paramos kariuomenei siūlymą.

Apibendrinant šį bloką galima daryti išvadas, jog karinis saugumas informantų nuomone yra svarbi nacionalinio saugumo dalis, tačiau pati nacionalinio saugumo samprata daugelio traktuojama kaip platus, įvairialypis iš daugelio veiksnių susidedantis reiškinys. Nemažai apklaustųjų įžvelgia grėsmes Lietuvos nacionaliniam saugumui, kylančias dėl Rusijos užsienio politikos bei Lietuvos politikų išreiškiamų pozicijų. Pagrindiniai būdai, kuriais informantai teigė, jog galėtų prisidėti prie saugumo didinimo yra pilietinis sąmoningumas ir atsparumas provokacijoms bei aplinkinių švietimas, taip pat buvo nemažai teigiančių, jog galėtų prisidėti humanitarine pagalba, savanoriavimu kariuomenėje, kova, finansine parama. Jauno amžiaus informantai teigė galintis prisidėti karine tarnyba bei humanitarine pagalba, vyresni teigė, jog prisidėtų finansiškai arba švietėjiškai. Tik maža dalis teigė, jog neprisidėtų niekaip.

Vertybės

Šiame klausimų bloke buvo siekiama įvertinti informantų vertybines nuostatas, požiūrį į gyvenimą, pasitikėjimą kitais asmenimis, didžiavimąsi Lietuvą bei piliečio pareigų suvokimą.

Atsakymuose į klausimą „Jūs save galėtumėt apibūdinti kaip pesimistą, realistą, optimistą?“ kai kurie informantai įvardijo save optimistais. Buvo ir tokių, kurie teigė esantys realistai ir tokių, kurie tiksliai neįvardijo.

Informantų atsakymuose į klausimą „Ar Jūs didžiuojatės būdamas Lietuviu? O Lietuva? Kodėl?“ išsiskyrė dvi pagrindinės tendencijos: kai kurie didžiuojasi būdami lietuviais, tačiau pačia Lietuva nelabai („Lietuve taip, o Lietuva kartais. Lietuva tai... realiai gi kiek išvažiuoja į užsienį, nebando visiškai žmonių pritraukt, darbo mažai, sąlygos gyvenimo tai nekokios, užmokesčiai maži“ - 30m. moteris, aukštesnysis išsilavinimas; „Lietuviu taip, o Lietuva - kartais, nes tiesiog yra daug pagirtinų pavydžių iš Lietuvos...“, 33 m.

vyras, aukštesnysis išsilavinimas). Nesididžiavimas Lietuva yra susijęs su neigiamu valdžios ar ekonominės padėties vertinimu („Aš tikėjausi daugiau iš Lietuvos, tiek ekonominės galios tiek valdymo atžvilgiu tikėjausi daugiau. Tikėjausi, kad maža Lietuva po 25 m. gyvens panašiai, kaip suomia, susilyginsime su ispanais ar italais. Mūsų padėtis nėra blogesnė, ypač tai, kas liečia Lietuvos dislokaciją, mes netapome tiltu, mes tapome ežiu.“, 65m. moteris, aukštasis išsilavinimas).

Kiti didžiuojasi Lietuva ir galimybe būti lietuviais. Toks didžiavimasis pirmiausia susijęs su istorinėmis šeimos šaknimis, tėvynės branginimu („Dėl to, kad čia mano žemė, čia mano šaknys, čia mano protėviai gyvenę“, 44 m. vyras, aukštasis išsilavinimas; „Taip. Čia yra mano kaip asmens vertybės, aš esu lietuvis. Man lietuvis yra ar tai lenkakalbis, ar rusakalbis, ar kokios bebūtų tautybės, jokio skirtumo, bet jeigu jis išpažįsta tokioms pačioms vertybėms kaip aš ir kaip pati Lietuva.“, 23m. vyras, vidurinis išsilavinimas). Buvo ir neutrali nuomonė: t.y. kai kurie informantai nemano, kad tautybe reikia ar galima didžiuotis („Didžiavimasis toks – nei taip, nei ne. Mano mama buvo lietuvė, žmogaus atėjimas į pasaulį yra loterija.“, „Aš rusas, aš tas, aš tas...“ (ironiškai), 65m. vyras, spec. vidurinis išsilavinimas). Egzistuoja ir nuomonė, jog Lietuva yra brangi vieta dėl gimtosios kalbos, artimųjų, draugų istorijos, tautinių švenčių, kultūrinių ar istorinių pasiekimų.

Paklausus, ar galima pasitikėti kitais žmonėmis, atsiskleidė kelios informantų nuomonės. Kai kurie pabrėžė, jog reikia būti atsargiais pasitikint kitais. Pabrėžiama, jog yra „visokių žmonių“, „geriau jau pasisaugoti“ ir pan. Panašu, jog kai kurie informantai linkę pasitikėti, tačiau stengiasi nebūti itin patikliais. Kai kurie teigia, jog „eiliniais“ žmonėmis pasitikėti verta, o valdžia nelabai.

Atsakymuose į klausimą „Kaip Jūs jaustumėtės jei Jūsų dukra arba sūnus rinktųsi tarnybą kariuomenėje? Kodėl?“ išsiskiria dvi pagrindinės nuomonės: kai kurie teigė, kad būtų linkę palaikyti savo vaikų pasirinkimą atlikti tarnybą kariuomenėje, kai kurie įvardijo, jog nenorėtų, kad jų vaikai tarnautų kariuomenėje. Buvo ir kita nuomonė, kad šalies būtų beveik neįmanoma apginti arba, jog šalies gynyba yra ne tik kariavimas, bet ir, pavyzdžiui, verslo kūrimas („Aš noriu, kad mano artimieji darbu kurtų produktą, nes manau, kad turtinga šalis yra ir saugi šalis, nes didžiausios grėsmės, mano nuomone, yra visada šalies viduje – nepatenkinti joje gyvenimu piliečiai“, 76m. moteris, aukštesnysis išsilavinimas).

Apibendrinant, informantai bendromis tendencijomis vertina Lietuvą kaip šalį, kurioje gimė ir užaugo. Išryškėjo tendencija, kad didžiuojamasi buvimu lietuviu ar lietuve, tačiau ne Lietuva. Tai siejama su ekonomine šalies padėtimi, galimybėmis dirbti, užsidirbti ir pan. Iš vyresnių informantų jaučiamas šiek tiek didesnis nusivylimas šalimi nei iš jaunesnių. Informantai dažniausiai vertina save kaip optimistus. Kai kurie informantai teigė, kad palaikytų savo vaikų ar artimųjų norą dalyvauti Lietuvos kariuomenės veikloje.

Veiksmai, strategijos

Šiame bloke esantys klausimai buvo orientuoti į Lietuvos gyventojų pasirengimą reaguoti į galimus neramumus bei strategijas, kurių jie imtųsi, jei kiltų grėsmė. Taip pat siekta išsiaiškinti jų informuotumą saugumo klausimais.

Atsakydami į klausimą apie dalyvavimą kokioje nors su šalies saugumu susijusioje organizacijoje, informantai minėjo šias organizacijas, kurių veiklose yra dalyvavę anksčiau ar dalyvauja šiuo metu: Lietuvos Šaulių Sąjunga, Šaulių Sąjunga, Lietuvos Šaulių studentų korporacija „Saja“, Lietuvos karo akademija, Lietuvos ateitininkų sąjunga.

Apibendrinant informantų atsakymus į klausimą, ką jie darytų iškilus karinei grėsmei ir kokių veiksmų imtųsi, galima būtų išskirti šias veiksmų strategijas: vadovautis savisaugos instinktu (turima omeny, kad reakcija būtų spontaniška), emigruoti, eiti kovoti ginklu, užsiimti informacine veikla (šviesti visuomenę, rašyti straipsnius, bendradarbiauti su žmonėmis), susisiekti su šalies saugumo organizacijomis, keltis į užmiestį, susirasti saugią vietą, pasirūpinti atsargomis, sekti radijo, žinių informaciją, slėptis ir kt. Paklausus, ką darytų, jei grėsmė užkluptų netikėtai, kai kurie informantai nebūtų linkę tikėti tokios grėsmės atsiradimu, kiti aiškiai išsakė savo veiksmų strategijas (paslėptų šeimą, susisiektų su kariuomenės punktais, įvertintų situaciją, apžiūrėtų, ar nėra sužeistų, pasirūpintų maisto atsargomis ir kt). Egzistavo nuomonė, jog galimiems neramumams nesiruošiama, nes manoma, jog situacija kol kas yra saugi.

Informantų atsakymus į klausimą „Ar valdžia pakankamai informuoja apie veiksmus, kuriuos pirmiausia turėtumėte daryti karinės grėsmės atveju? Kaip Jūsų nuomone, valdžia turėtų apie tai informuoti?“ galima skirstyti į dvi pagrindines nuomonių grupes: kai kurie teigia, jog informacijos valdžia pakankamai nesuteikia, tuo tarpu kiti mano, jog patys nelabai domisi. Informantų nuomone, valdžia turėtų daugiau informuoti gyventojus apie galimus neramumus ir veiksmus, kurių gyventojai galėtų imtis, naudodami žiniasklaidos priemones. Kai kurie pabrėžia tai, jog svarbu, kad valdžia tuo rūpintųsi, nes dabar gausu įvairios informacijos ir žmonėms sunku pasirinkti, kuo tikėti, ar kaip elgtis.

Analizuojant informantų atsakymus į klausimą, ar jie patys gintų ar kitaip prisidėtų prie savo šalies gynybos, galime pastebėti, jog didžioji dalis kalbintų prisidėtų kokia nors forma: eitų padėti medicinos korpuse, kariautų, finansiškai paremtų kariuomenę, savanoriautų ir pan. Kiti informantai teigė, jog negalėtų prisidėti, nes reikėtų rūpintis savo šeima, mažais vaikais arba kad yra per seni imtis kokių nors veiksmų, ir, kad prisidėtų tik finansiškai. Likusieji teigė, jog nežinotų prie kokių veiklų galima prisidėti, bet jei jos pasirodytų prieinamos, tikrai prisidėtų. Kategoriskai „ne“ atsakiusiųjų nebuvo.

Apibendrinant galima teigti, jog gyventojai neturi aiškių strategijų ką darytų grėsmės atveju. Kai kurie teigia, kad eitų kovoti ginklu, kiti mini pagalbą medicinos korpuse ir pan., dar kiti yra pasiryžę paremti kariuomenę finansiškai. Vyrauja beveik vieninga nuomonė, jog valdžia nepakankamai informuoja apie veiksmus, kuriuos piliečiai pirmiausia turėtų daryti karinės grėsmės atveju.

Valstybės ir visuomenės santykis

Šis klausimų blokas yra skirtas įvertinti informantų požiūrį į valdžios institucijų, politikų turimas žinias ir gebėjimą rūpintis valstybės ir gyventojų saugumu, kariuomenei skiriamą finansavimą. Kai kurie klausimai buvo orientuoti į ES ir NATO svarbos vertinimą Lietuvos saugumo stiprinimo kontekste.

Informantų nuomone esami politikai neturi pakankamai ekspertinių žinių apie šalies saugumą ar jo užtikrinimą. Toks neigiamas vertinimas, pirmiausia, yra siejamas su jų profesionalumo stoka - politikai negali išmanyti saugumo klausimų, nes nėra šios srities profesionalai („Ne, visiškai, neturi jokių žinių. Ką jie gali turėti? Kaip Olekas gali vadovauti kariuomenei neturėdamas tinkamo išsilavinimo. Kaip Juknevičienė galėtų vadovauti karo padėčiai? Jokiu būdu. Karininkai tik gali žinoti, kaip elgtis grėsmės atveju, bet tik ne politikai. Jie visiškai neturi jokio supratimo“ vyras, 65, spec.vidurinis, Klaipėda). Taip pat akcentuotina, jog karininkai arba tie, kurie yra kažkaip susiję su krašto apsaugos sistema, yra labiau kompetentingi užtikrinti valstybės saugumą („o kaip jie turės, juk jie yra iš visuomenės išrinkti, juk jie nėra karininkai kažkokie susiję su ta

specialybe“ moteris, 48 m. aukštasis, Tenenių mstl.). Amžius ar išsilavinimas vertinant politikų kompetenciją įtakos neturėjo.

Kritiškai vertinamas ir valdžios institucijų – konkrečiai krašto apsaugos ministerijos – gebėjimas užtikrinti valstybės saugumą karo atveju („Karo atveju tai nemanau. Aišku, kad kažką jie darytų, bet šiaip nėra pasirengusi“, vyras, 55, vidurinis, Klaipėda). Kritiškumas pirmiausia siejamas su krašto apsaugos ministerijos kaip valdžios institucijos (atsispindi neigiamas požiūris į valdžią kaip tokią, kuri nėra kompetentinga užtikrinti saugumą) nepasirengimu užtikrinti saugumą arba ribotomis techninėmis galimybėmis. Apklaustieji mano, jog krašto apsaugos ministerija imtųsi tam tikrų veiksmų, bet nemano, jog ji turi technines galimybes tam įgyvendinti (referuojama į kariuomenės potencialą užtikrinti šalies saugumą). Kita vertus, galima pastebėti, jog jei krašto apsaugos ministerija siejama su karo tarnybos atstovais, požiūris į galimybes užtikrinti saugumą yra labiau teigiamas („A, nu, krašto apsaugos ministerija, nu gal, nu krašto apsaugos ministerijoje, jeigu aš įsivaizduoju ten turėtų būti, nu kaip pasakyti, nu elitinis...nu kaip pasakyti...kariškiai jau elitiniai, nu tai, aš manyčiau, iš jų galima laukti kažką tai, bet jau, kad, o jeigu šnekant apie pačią valdžią, tai geriau jau nekalbėti“, vyras, 45, vidurinis, Panevėžys).

Atsakant į klausimą, kas turėtų pasikeisti, jog valdžia taptų pajėgi užtikrinti piliečių saugumą, informantai pateikė ganėtinai skirtingus pastebėjimus. Pirmiausia, akcentuojama, jog Lietuva yra per maža valstybė, kad būtų galima ją apginti („Nieko nepakeisi, mūsų saugumas priklauso nuo didžiųjų valstybių susitarimo“ vyras, vyras, 65, spec.vidurinis, Klaipėda). Toks požiūris buvo būdingas 50 – 60 m. informantams. Antra, informantai įvardijo, jog politinių partijų „rietenos“ ir politinio sutarimo stoka, mažina valdžios galimybes užtikrinti gyventojų saugumą. Trečia, nevengiama kritikuoti menko kariuomenei skiriamo finansavimo bei jau minėto krašto apsaugos ministerijos „neprofesionalumo“ („Turi pasikeiti visų pirma, tegul būt, ne visų, bet sakykim, kai kurių ministerijų valdymas turėtų būti profesionalus, o ne politinio pasitikėjimo“ vyras, 45, vidurinis, Panevėžys).

Beveik visi kalbinti pašnekovai (nepriklausomai nuo amžiaus ar išsilavinimo) išreiškė neigiamą požiūrį į kariuomenei skiriamą finansavimą, pabrėždami, jog finansavimas yra per mažas („Labai mažai teskiria kariuomenei. Dabar šiek tiek padidino, bet tai reikėjo tai kariuomenei jau nuo pat Lietuvos Nepriklausomybės atgavimo tą biudžetą išlaikyti stabilų, kad galėtum žmogus savo šalį ginti“, vyras, 80 m. nebaigtas vidurinis, Jomantų km.) ir kad jį būtina didinti. Tačiau, ar tai padidins gynybos efektyvumą – informantai nebuvo tikri („kad...aišku, kad visai neatrodytume kaip su vyžomis kareiviai, kurie vaikšto, profesionalumą jų kelti reikia, bet kad ten fokusuojantis būtent tik į karinę ginkluotę, į krašto apsaugą daugiausia pinigų skirti tai nemanau“ vyras, 44 m., aukštasis, Klaipėda). Informantai akcentavo, jog efektyvumas nėra tik karinės ginkluotės stiprinimas, tačiau ir reikiamų apmokymų organizavimas.

Lietuvos narystė ES ir NATO saugumo užtikrinimo prasme įvertinta skirtingai. Informantai yra linkę abejoti ES pagalba Lietuvai konflikto atveju argumentuodami 1939 m. patirtimi bei skirtingais ES valstybių interesais („nemanau, tai iš istorinės patirties, kad mes nebuvom pirminis prioritetas, o ir dabar girdim Vokietijos retoriką, kaip ji dabar kalba, tai renkantis tarp Baltijos šalių ir Rusijos- svarbiau Rusija“ moteris, 21 m., nebaigtas vidurinis, Kelmė). Galima pastebėti, jog tokį kritišką ES vertinimą informantai sieja su įvykiais Ukrainoje bei nevieninga ES politika sankcijų atžvilgiu („Kai kada sukelia didelę abejonę, ypatingai tai matėsi balsavime dėl sankcijų“ vyras, 65 m., aukštasis, Klaipėda). Toks vertinimas kontrastuoja su požiūriu į Lietuvos narystę NATO, kuri vertinama palankiau. Vis dėlto, praktinė NATO pagalba konflikto atveju

vertinama atsargiai. Informantai tiki, jog NATO įsipareigojimais kolektyvinės gynybos idėjai nėra tik teoriniai, bet būtų praktiškai įgyvendinti konflikto atveju, tačiau kartu pabrėžia, jog turime ir patys rūpintis savo valstybės saugumu („Gal veiks ne tokiu mastu, kaip buvo suprogramuotos, bet vėlgi tai yra tik antras priešinimosi žingsnis. Mes patys turim sukurti tinkamą bazę, tiek kariuomenės, tiek visuomenės, kad galėtų čia kas nors mums padėti“ vyras, 23 m., vidurinis, Šilalės raj.).

Apibendrinus valstybės ir visuomenės santykio klausimų bloką, galima daryti tokias išvadas. Kalbinti informantai nepriklausomai nuo amžiaus ar išsilavinimo kritiškai vertina politikų ekspertines žinias ir gebėjimą rūpintis šalies saugumu. Kariuomenė, pasak informantų, turi žinių kaip ginti valstybę, tačiau neturi pajėgumų, yra menkai finansuojama. Tą akcentuoja praktiškai visų amžiaus ar išsilavinimo grupių atstovai. Konflikto atveju ES yra vertinama kaip mažiau patikima lyginant su NATO. Tokį požiūrį yra linkę išsakyti jaunesnio amžiaus informantai. NATO beveik visų informantų nuomone prisideda prie Lietuvos saugumo užtikrinimu, tačiau teigiama, jog valstybė, pirmiausia, pati turi rūpinti savo saugumu.

Kariuomenė

Kariuomenė yra suprantama kaip žmonių grupė atliekanti savo funkcijas susijusias su apsauga, taip pat ji įkūnija jėgos kultą ir patriotines vertybes. Nepriklausomai nuo asmens asmeninės patirties su šia institucija, 21 iki 55 m. amžiaus informantai kariuomenę vertino teigiamai. Neigiamas vertinimas išryškėjo bendraujant su vyresniais asmenimis 65 m. ir daugiau. Pastebėtina, kad net esant neigiamam požiūriui į šią instituciją yra pripažįstama, kad ji ugdo tokias vertybes kaip patriotiškumas, pilietiškumas, taip pat disciplinuoja asmenį. Informantai pripažino tai, kad visuomenei trūksta kariuomenei būdingų vertybių: pilietiškumo ir patriotiškumo, vienbalsiai pasisakyta už visų piliečių supažindinimą su kariniu rengimu, tikima, kad tai padėtų ugdyti ne tik gynybai pasiruošusius piliečius, bet ugdytų patriotiškumą ir pilietiškumą.

Nors kiekvieno piliečio supažindinimui su kariniu ugdymu pritariama, privaloma karo tarnyba vertinama gan skirtingai. Informantai Lietuvos kariuomenėje įžvelgia nemažai problemų: žmonių mažas skaičius, apmokymų trūkumas, finansavimo trūkumas ir t.t.(„Nedidelis kontingentas žmonių ir tam nedideliu kontingentui ir tai trūksta, visko trūksta. Nu tai, truputį liūdna.“ vyras 31 m. aukštasis). Informantai taip pat sunkiai galėjo įvardinti specifinių teigiamų ar neigiamų aspektų apie kariuomenę, pabrėžiami gan bendriniai dalykai (patriotiškumas, kariuomenės mažumas, menkas finansavimas). Kalbintųjų nuomone matomas ryškus kariuomenės žengimas į priekį nuo nepriklausomybės atgavimo. Tiek pratybos, tiek misijos, tiek ir buvimas NATO suprantama kaip tobulėjimas, tačiau abejones kelia finansavimo (ginkluotės/ technologijų stoka) ir kariuomenės matomumo stoka.

Pastebėtina, kad informantai turi mažai sąlyčio su kariuomene – menkai susiduriama su kariuomenės atstovais asmeniniame gyvenime, jie gan menkai matomi ir viešumoje. Visa tai sąlygoja atotrūkį tarp kariuomenės ir visuomenės, šis atotrūkis pasireiškia supratimu, kad išties yra mažai žinoma, o dar mažiau suprantama apie kariuomenės veiklą („Viskas yra tik vizualizuojama, vizualizuojama tokiam paveiksliukui, o kaip viduje yra ?“, vyras 31 m. aukštasis, „Jeigu Juknevičienė ar Dalia ant tanko nepastovėtų ir per žinias to neparodytų, tai net nežinotume, jog turime kariuomenę Lietuvoje.“ moteris 65 m, aukštasis). Šį atotrūkį užpildo žiniasklaidoje pateikiama informacija, kuri tampa pagrindiniu faktoriumi formuojančiu viešąją nuomonę. Informantai sunkiai apibendrina kariuomenės įvaizdį šalyje.

Pastebėtina, jei buvo pasitelkta paralelė su kitom institucijomis (policija, gaisrininkai, politikai ir pan.) arba statistika (pasitikėjimo proc.) informantai buvo linkę vertinti kariuomenės įvaizdį šalyje teigiamai, bet išryškėja išvada, kad kariuomenės uždarumas yra svarbus faktorius, formuojantis asmens santykį su šia institucija. Vis dėlto, kad ir egzistuoja atotrūkis, kariuomene yra pasitikima nepriklausomai nuo santykio su ja. Pasitikėjimą skatina jų matomi nuveikti darbai kaip pratybos (kariai ruošiasi), misijos, taip pat bendri idėjiniai dalykai kaip pasiryžimas ginti savo šalį, savo gyvybės paaukojimas. Nepasitikėjimą skatina abejojimas parengimu ir karių morale. Matomos dvi nuomonių grupės: tikėjimas, kad karys gins, jei reikės (moralinis pasirengimas) ir tikėjimas, kad kovinis potencialas neišnaudotas (fizinis pasirengimas: per mažai parengimo, per maža kariuomenė ir pan.).

Nuomonei įtaką darantys veiksniai

Siekiant suvokti visuomenės nuomonę apie Lietuvos gynybą ir saugumą, svarbu nustatyti esminius faktorius, formuojančius ir kitaip įtakojančius žmonių nuomonę. Šioje dalyje plačiau aptariamas gyventojų domėjimasis šalies saugumu, esminiai domėjimosi aspektai, išskiriami svarbiausi šaltiniai, kuriais informacija pasiekia žmones, tiriamas pasitikėjimas žiniasklaidoje pateikta informacija, nustatomi pagrindiniai nuomonę formuojantys veikėjai.

Daugiausiai jauno ir vidutinio amžiaus moterys (iki 39 metų) teigė, kad šalies saugumu nesidomi visai, nes 1) nėra ryšio su kariuomenės atstovais; 2) artimieji apie tai nesidomi, nekalba; 3) neaktualu ir nesusiję su jų darbo/studijų sritimi: („esu moteris ir manęs tai nedomina, čia vyrus turėtų dominti <...> juk moterys laikomos silpnąja lytimi“) (Pajūrio mstl., Moteris 30, aukštesnysis išsilavinimas). Daugiau nei pusė informantų (11/20) patvirtino, kad domisi saugumo klausimais. Aktyviausi - įvairaus amžiaus vyrai. Juos labiausiai domina ginkluotė, Lietuvos kariuomenės technika, karių skaičius, pratybos, veiksmų planai, organizacinių struktūrų veikla, neramumai kitose šalyse.

Informantai nurodė, jog pagrindinė informacija apie Lietuvos saugumą ir gynybą juos pasiekia per visuomenės informavimo priemones: televiziją (įvairūs Lietuvos ir užsienio kanalai), radiją, naujienų portalus („15min“, „Delfi“), spaudą, tinklaraščius, socialines medijas („Facebook“), specializuotus žurnalus („Trimitas“, „Karys“), institucijų puslapius (MAK puslapis, NATO, prezidentės, politikų pranešimai).

Paklausus, kas daro didžiausią įtaką nuomonės formavimuisi, vyresnio amžiaus (30 – 80 metų) bei jaunesni (20-29 metų) informantai su aukštuju išsilavinimu nurodė, kad jie patys labiausiai formuoja savo nuomonę, remdamiesi vertybėmis, patirtimi, istoriniais įvykiais, atsirinkdami žiniasklaidoje pateikiamą informaciją ar informaciją gautą iš kitų žmonių („Mėgstu paimti informaciją ir ją gerai atpurtyti, atkratyti, sudėti skirtingų pusių nuomones, tam ringe surasti vieną bendrą viduriuką, bet tik nesivadovauti tom pirminėm antraštėm, kurias vat parašė, o tu kaip šventą karvę priėmei“) (Vyras, 31m., aukštasis; buhalteris/savanoris, Kaunas). Kiti informantai nurodė, kad jų nuomonę stipriai veikia žiniasklaidoje (televizijoje, naujienų portaluose, spaudoje, valstybės institucijų puslapiuose) pateikiama informacija ar labiausiai juos veikia pokalbiai su kitais žmonėmis (šeimos nariai, kaimynai, draugai, pažįstami, susiję su kariuomene), įtakingų žmonių (ekspertų, politikų) pasisakymai, komentarai.

Tiriant informantų pasitikėjimą žiniasklaidoje skelbiama informacija apie Lietuvos gynybą ir saugumą, nuomonė susiskaldo. Visgi, informantai nurodė, kad jie nepasitiki visuomenės informavimo priemonėse pateikiama informacija, nes dalis informacijos būna pateikiama nepatikrinus faktų, ji „išpučiama“,

dažnai perdedama, pagražinama („Paperkami žurnalistai, kad parašytų ir liaudis nepanikuotų, o kur ta tiesa - niekas nežino. Jeigu ir būtų blogai, gi nesakytų to, nes žmonės supanikuotų.“) (Vyras, 65m., spec.vidurinis, Klaipėda). Likę informantai pateikiama informacija pasitiki, jie tai pagrindžia tuo, kad objektyvios informacijos pateikimas yra žurnalistų darbas, be to yra galimybė gautą informaciją patikrinti skirtingais šaltiniais, nustatant šaltinio validumą.

Interviu metu surinkti duomenys parodė, kad daugelio informantų nuomone, Lietuvos kariuomenės įvaizdis žiniasklaidoje pristatomas teigiamai (gerbiama, aukštas lygis). Mažesnė apklaustųjų dalis Lietuvos kariuomenės pristatymą žiniasklaidoje vadina neigiamu. Informantų nuomone, kariuomenė pristatoma kaip silpna, negaunanti pakankamai finansavimo kariniam tobulėjimui, ginkluotės atnaujinimui; pastebimi neigiami politinių veikėjų pasisakymai apie Lietuvos kariuomenę. Kai kuriais atvejais žiniasklaida elgiasi priešingai kurdama „labai stiprų ir bauginantį vaizdą. Nežinau, ar tai reitingai įpareigoja, sakykim, tą pačią žiniasklaidą – kuo daugiau šnekėti apie baubus, tuo labiau žmonės apie juos skaitys“ (Vyras, 44 m., aukštasis., vadybininkas, Klaipėda, vidutinė klasė).

Tiriant žiniasklaidos atstovavimo laipsnį visuomenėje vyraujančioms nuotaikoms didesnė dalis informantų sutiko, kad žiniasklaida atspindi skirtingas visuomenės atstovų nuomones saugumo tema. Vyresnio amžiaus informantai ir žmonės su aukštesniu ar aukštesniu išsilavinimu vienareikšmiškai teigia, kad žiniasklaida neatspindi visuomenėje vyraujančias nuomones. Jų nuomone, žiniasklaidos atstovai siekia pelno ir todėl atstovauja tas nuomones, kurios „sumoka daugiau“, kurios garantuos geresnius reitingus, tai „politinio elito“, įvairių suinteresuotų grupių atstovai.

Informantai paprašyti įvardyti žmogų ar žmones, kurių pozicija, kalbant apie Lietuvos gynybą ir saugumą, jiems svarbiausia dažniausiai įvardijo kariuomenės vadus / karininkus, ekspertus ir politologus, kurie artimai susiduria su Lietuvos gynybos ir saugumo klausimais. Tik maža dalis informantų nurodė pasitikintys politikais, žurnalistais, civiliais gyventojais.

Tyrimas parodė, kad informantai vis dar pasigesta informacijos apie šalies gynybą, saugumą, kariuomenę. Kiek daugiau nei pusė informantų aktyviai domisi su Lietuvos saugumu susijusiomis naujienomis, tačiau ne visi jomis pasitiki ir tiki atspindint visuomenėje vyraujančias nuomones. Daugiausiai įtakos informantų nuomonei turi jų pačių asmeninė patirtis ir žiniasklaidoje bei artimųjų pateikiama informacija. Informantų nuomone, svarbiausias pozicijas, išsako kariuomenės vadai / karininkai, ekspertai ir politologai, artimai susiję su Lietuvos saugumo situacija. Kariuomenės įvaizdis žiniasklaidoje formuojamas teigiamai, paskutiniu metu pastebimas didesnis tokių pranešimų suaktyvėjimas.

Išvados

Apibendrinus gautus tyrimo rezultatus galima daryti tokias išvadas:

Asmeninis saugumas:

- Asmeninio saugumo lygis skyrėsi priklausomai nuo to, kiek skirtingų saugumo komponentų (karinis, socialinis, ekonominis) informantai įvardijo, kuo plačiau buvo naudojama saugumo sąvoka, tuo didesnis saugumo lygis buvo išreiškiamas lyginant su tais, kurie kalbėjo vien apie karinį saugumą.
- Konfliktai Ukrainoje neigiamai paveikė daugumos informantų asmeninio saugumo pojūtį.

Valstybės saugumas:

- Didžiausios įžvelgiamos grėsmės Lietuvos nacionaliniam saugumui – Rusijos užsienio politika bei neatsargūs Lietuvos politikų veiksmai bei pareiškimai.
- Pusė informantų teigė, jog nacionalinis saugumas – visų piliečių bei institucijų bendra atsakomybė, kita pusė buvo linkusi atsakingais laikyti vyriausybę, politikus ar kažkurią konkrečią instituciją.
- Lietuvos gyventojų pasiruošimas ginti šalį visumoje vertinamas teigiamai. Jaunesni informantai teigė, jog patys prisidėtų prie šalies gynybos tarnaudami kariuomenėje ar humanitarine pagalba, vyresni informantai teigė, jog prisidėtų finansiškai, idėjiškai (pvz. švietėjiška veikla) ar humanitarine pagalba.

Vertybės:

- Pastebima, jog informantai didžiuojasi būdami lietuviais, tačiau ne Lietuva. Tai siejama su ekonomine šalies padėtimi, galimybėmis dirbti, užsidirbti ir pan. Iš vyresnių informantų jaučiamas šiek tiek didesnis nusivylimas šalimi nei iš jaunesnių.

Veiksmai – strategijos

- Informantų nuomone valdžia nepakankamai informuoja apie veiksmus, kuriuos piliečiai pirmiausia turėtų daryti karinės grėsmės atveju.
- Informantai nemano, jog gali kilti reali karinė grėsmė, todėl neturi aiškių veiksmų strategijų.

Valstybė – visuomenė

- Nepriklausomai nuo amžiaus grupės, išsilavinimo ar gyvenamosios vietos informantai kritiškai vertina politikų žinias ir kompetenciją (profesionalumą) užtikrinti valstybės ir piliečių saugumą.
- Kariuomene tikima ir pasitikima, kad ji gins mūsų valstybę, tačiau pabrėžiama, jog ji neturi tam pakankamai techninių galimybių.
- Konflikto atveju ES yra vertinama kaip mažiau patikima lyginant su NATO. Tokį požiūrį yra linkę išsakyti jaunesnio amžiaus informantai. NATO beveik visų informantų nuomone prisideda prie Lietuvos saugumo užtikrinimu.

Kariuomenė

- Asmenys su kariuomene susiduria gan menkai, kas sąlygoja supratimo apie šios institucijos veiklą stoką.
- Pritariama kiekvieno piliečio supažindinimui su kariniu rengimu.
- Pabrėžiami kariuomenės trūkumai: finansavimo, aprūpinimo stoka, mažas žmonių skaičius, per mažas pasirengimas.
- Pagrindinis informacijos šaltinis apie šios institucijos veiklą – žiniasklaida.

Nuomonei įtaką darantys veiksniai

- Aktyviausiai saugumo klausimais domisi vyrai.
- Svarbiausi informacijos šaltiniai yra: visuomenės informavimo priemonės, valstybės institucijų puslapiai, draugai ir artimieji.
- Vyresnio amžiaus ir jaunesni, aukštąjį išsilavinimą turintys žmonės patys formuoja savo nuomonę, remdamiesi vertybėmis, patirtimi, istoriniais įvykiais, atsirinkdami informaciją žiniasklaidoje.
- Dalis informantų nepasitiki visuomenės informavimo priemonėse pateikiama informacija.
- Vyresnio amžiaus informantai ir žmonės su aukštesniu ar aukštu išsilavinimu teigia, kad žiniasklaida neatspindi visuomenėje vyraujančių nuomonių.
- Didžiausią svarbą nuomonės formavimuisi turi: kariuomenės vadai / karininkai, ekspertai, politologai, artimai susiduriantys su Lietuvos gynybos ir saugumo klausimais.

Naudota literatūra

1. Buzan, Barry (1997). Žmonės, valstybės ir baimė. Eugrimas.
2. Jakniūnaitė, Dovilė (2014). "Kritinės saugumo studijos XXI amžiuje: kur kreipti Lietuvos saugumo politikos tyrimus?" *Lietuvos metinė strateginė apžvalga, 2013-2014, t.12, p. 31-50*. Prieiga per internetą: <http://www.lka.lt/lt/moksline-veikla/leidiniai/lietuvos-metine-strategine-apzvalga.html>
3. *Human Security Now* (2003). Finalreport. Human Security Commission. New York. Prieiga per internetą: <http://www.unocha.org/humansecurity/chs/finalreport/English/FinalReport.pdf>
4. *Human Security Approaches and Challenges* (2008). UNESCO. Prieiga per internetą: <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001593/159307e.pdf>
5. Janušauskienė, Diana, Jūratė Novagrockienė, *Perception of Security Issues by Lithuanian Population*. Kn. „Lithuanian Annual Strategic Review“, General Jonas Žemaitis Lithuanian Military Academy, 2003. P- 297.
6. Schnabel, Albrecht (2014). "The human security approach to direct and structural violence". *Operationalizing Human Security: Concept, Analysis, Application*, Schnabel and Pedrazzini eds. Prieiga per internetą: <http://www.dcaf.ch/Publications/Operationalizing-Human-Security-Concept-Analysis-Application>
7. Miniotaite, Grazina, „The Security Policy of Lithuania and the Integration Dilemma“. Lithuanian Institute of Philosophy and Sociology, Vilnius, 1999 <<http://www.nato.int/acad/fellow/97-99/miniotaite.pdf>> [žiūrėta 2014 12 10]

Tyrimų duomenys:

1. Spinter DELFI užsakymu atlikta apklausa 2014
<http://www.spinter.lt/site/lt/vidinis/menu/top/9/home/publish/NjAyOzk7OzA> [žiūrėta 2014 12 10]
2. Spinter DELFI užsakymu atlikta apklausa 2012 <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/apklausa-realiu-gresmiu-lietuvai-nera-o-jei-bus-mus-apgins-nato.d?id=60063003> [žiūrėta 2014 12 10]
3. Apklausa: pusė lietuvių – su neramiomis mintimis apie karinius konfliktus | Alfa.lt <http://www.alfa.lt/straipsnis/809053/apklausa-puse-lietuviu-su-neramiomis-mintimis-apie-karinius-konfliktus#ixzz3GhSQNiLN> [žiūrėta 2014 12 10]

Priedai

Priedas Nr. 1

1. Atsižvelgiant į šių dienų geopolitinius įvykius (konfliktą tarp Rusijos ir Ukrainos), ar Jūs jaučiatės saugus Lietuvoje?

Saugus

Greičiau saugus

Nei saugus, nei nesaugus

Greičiau nesaugus

Nesaugus

Sunku pasakyti

2. Kaip manote, ar Lietuva yra pakankamai pasirengusi atremti prieš agresiją? Prašome atskirai įvertinti Lietuvos visuomenės (t. y. žmonių), krašto apsaugos sistemos, Lietuvos valstybės kartu su NATO pagalba pasirengimą atremti prieš agresiją. ATSAKYMUS ŽYMĖTI KIEKVIENOJE EILUTĖJE.

	Pasirengusi	Greičiau pasirengusi, negu nepasirengusi	Greičiau nepasirengusi, negu pasirengusi	Nepasirengusi	Sunku pasakyti
2.1. Lietuvos visuomenės (t. y. žmonių) pasirengimas					
2.2. Lietuvos krašto apsaugos sistemos pasirengimas					
2.3. Lietuvos valstybės kartu su NATO pagalba pasirengimas					

3. KLAUSIMAS UŽDUODAMAS TIEMS, KURIE 2.2 KLAUSIME PASIRINKO ATSAKYMUS „LABIAU NEPASIRENGUSI, NEGU PASIRENGUSI“ ARBA „VISIŠKAI NEPASIRENGUSI“. Kaip manote, ko trūksta, kad Lietuvos krašto apsaugos sistema būtų visiškai pasirengusi atremti prieš agresiją?

Galimi keli atsakymai

Ginkluotės

Didesnės nuolatinės kariuomenės

Didesnio karių rezervo

Kariuomenės vadovų kompetencijos

Visuomenės valios priešintis ir jos palaikymo

Kita (įrašykite)

4. Ar pritariate, kad labai svarbu kuo greičiau padidinti Lietuvos krašto apsaugos sistemos finansavimą norint užtikrinti savo valstybės saugumą?

Pritariu

Greičiau pritariu

Nei pritariu, nei nepritariu

Greičiau nepritariu

Nepritariu

Sunku pasakyti

5. Ar žinote, kad Krašto apsaugos ministerija inicijavo finansinės paramos krašto apsaugos stiprinimui priėmimą iš visuomenės?

Taip

Ne

6. Ar sutiktumėte pats (-i) tiesiogiai finansiškai paremti Lietuvos kariuomenę:

Sutikčiau paremti pervedant tam tikrą pinigų sumą į tikslinį paramos fondą;

Sutikčiau paremti paskiriant 2 proc.nuo mano sumokamų mokesčių Lietuvos kariuomenei, karo akademijai ar pan.

Sutikčiau paremti tik tuo atveju, jei galėčiau skirti lėšas labai konkrečiam tikslui (pvz., prisidėti prie lėktuvo pirkimo)

Sutikčiau (įrašyti)

Ne

Nežinau

7. Dėl kokių priežasčių nesutiktumėte finansiškai paremti Lietuvos gynybos sistemos?

Ir taip moku mokesčius valstybei

Neturiu tam pakankamai pinigų

Piliečių skiriama parama būtų per menka, kad iš esmės pagerintų situaciją

Netikiu, kad mano skiriamą paramą Krašto apsaugos ministerija panaudotų tikslingai, pagal paskirtį

Kita (įrašykite)

8. Ar pats eitumėte ginti Lietuvos, jei prasidėtų karas? Pvz., užsirašytumėte savanoriu, dirbtumėte ligoninėse ir pan.

Taip

Greičiau taip, negu ne

Greičiau ne, negu taip

Ne

Nežinau

Priedas Nr. 2

Kokybinio interviu klausimynas

Asmens saugumas

1. Bendrai kalbant, ar Jūs galėtumėt pasakyti, kad gyvenate saugiai?
2. Kas Jums sukelia saugumo/nesaugumo jausmą?
3. Ar galėtumėt įvardinti 3 dalykus, kurie Jums gyvenime trukdo jaustis saugiai?
4. Ar įvykiai Ukrainoje Jus privertė pasijausti mažiau saugiu/nesaugiu?
5. Kas lemia saugumą-nesaugumą šiuo atveju?

Valstybės saugumas

1. Išgirdę žodžių junginį *nacionalinis saugumas*, apie kokį saugumą (pvz., karinį, energetinį, informacinį ir pan.) pagalvojate pirmiausiai?
2. Kokia Jūsų nuomonė apie dabartinę Lietuvos saugumo situaciją?
3. Kaip manote, ar kyla realių grėsmių Lietuvos saugumui?
4. Kaip manote, kas kelia didžiausią grėsmę Lietuvos nacionaliniam saugumui? (Pvz., kaimyninių šalių vykdoma politika, kibernetinės atakos, terorizmas, piratavimas ir kt.)
5. Kaip manote, kas yra atsakingi už Lietuvos saugumą? (Pvz., politikai, kariuomenė, tauta, visi išvardinti ir kt.)
6. Kas silpnina/stiprina mūsų šalies saugumo padėtį?
7. Kaip Jūs manote ar mes, Lietuvos gyventojai, pasiruošę ginti savo šalį ir atsilaikyti prieš jai iškilusius sunkumus?
8. Kaip Jūs asmeniškai galite prisidėti prie Lietuvos gynybos ir saugumo didinimo?
9. Jei nepasako, kad gali prisidėti finansiškai, paklausti: ar sutiktumėte pats(-i) tiesiogiai finansiškai paremti Lietuvos kariuomenę, ir kaip? Kokią savo dalį mokesčių norėtumėte paskirti tam? Jei ne, kaip argumentuoja tai?

Vertybės

1. Jūs save galėtumėte apibūdinti kaip pesimistą? Realistą? Optimistą?
2. Ar Jūs didžiuojatės būdamas Lietuviu? O Lietuva? Kodėl? (Patriotiškumas)
3. Bendrai kalbant, ar Jūs manote, kad žmonėmis pasitikėti galima? Ar su jais visada verta būti atsargiam? (Saugumas/optimizmas)
4. Kaip Jūs jaustumėtės jei Jūsų dukra arba sūnus rinktųsi tarnybą kariuomenėje? Kodėl? (patriotiškumas, kariuomenės palaikymas)
5. Ar Jūs sutinkate su tuo, kad kiekvieno piliečio pareiga yra ginti savo Tėvynę, pagal jo išgales? Kaip Jūs suvokiate Tėvynės gynimą? (Patriotiškumas)

Veiksmai, strategijos

1. Ar dalyvaujate/priklausote kokiai nors su šalies saugumu susijusiai organizacijai (pvz., policijai, Šaulių sąjungai, skautų būreliai, savanorių pajėgos, dalyvavimas pratybose (Airsoft, šratasvydis), mokymuose (instruktorių kursai) ir pan.)?
2. Ką Jūs asmeniškai darytumėte iškilus karinei grėsmei? Kokių veiksmų imtumėtės pats? Kokių veiksmų imtumėtės šeimos, artimųjų saugumui užtikrinti?
3. Įsivaizduokite, kad esate savo bute/name, staiga išgirstate sprogimus, žmonių klyksmus, aliarmą mieste, kokie būtų pirmieji Jūsų veiksmai atsidūrus šioje situacijoje?
4. Ar ruošiatės galimiems neramumams jau dabar? Kaip?
5. Ar valdžia pakankamai informuoja apie veiksmus, kuriuos pirmiausia turėtumėte daryti karinės grėsmės atveju? Kaip Jūsų nuomone, valdžia turėtų apie tai informuoti?
6. Ar Jūs eitumėt ginti/padėti savo šaliai pagal savo išgales ar įsitikinimus iškilus karinei grėsmei? Sakykim nebūtinai kalbama apie karinę tarnybą, bet taip pat ir apie prisidėjimą prie medicinos korpuso ir kitais būdais?

Valdžia – visuomenė

1. Kaip Jūs manote, ar tautos išrinkti politikai turi pakankamai ekspertinių žinių apie šalies saugumą ir jo užtikrinimą? O apie kariuomenę?
2. Kokią nuomonę politikai išreiškia apie valstybės saugumą?
3. Ar manote, jog valdžia (pvz., Krašto apsaugos ministerija) yra pasirengusi užtikrinti piliečių apsaugą karinės grėsmės atveju? Kodėl?
4. Kas turėtų pasikeisti, kad valdžia būtų pajėgi užtikrinti piliečių saugumą?
5. Kaip patys piliečiai turėtų prisidėti ginant valstybę grėsmės atveju?
6. Kokia Jūsų nuomonė apie kariuomenei skiriamą biudžetą?
7. Ar didesnis lėšų skyrimas gali padidinti Lietuvos gynybos efektyvumą? Jei pasisako už didesnį lėšų skyrimą, klausti: Per kiek laiko turėtų būti padidintas finansavimas (pvz., per 1 ar 5 metus)? Kaip tai prisidės prie gynybos efektyvumo didinimo? ARBA Kaip Jūs manote kur šie pinigai galėtų būti panaudoti?
8. Kaip manote ar ES šalys yra pasirengusi padėti Lietuvai konfliktų atvejais?
9. Jūsų manymu, ar ir kaip Lietuvos narystė NATO didina valstybės saugumą?
10. Ar pasitikite NATO Aljanso saugumo garantijomis Lietuvoje, ginkluoto konflikto atveju?

Kariuomenė

1. Su kuo Jums asocijuojasi Lietuvos kariuomenė? (Pvz., su apsauga, saugumo jausmu, valia, jėga, stiprybe, pilietiškumu, drausmingumu ir kt.)
2. Koks Jūsų požiūris į Lietuvos kariuomenę? (Pvz., teigiamas, neigiamas, neturi nuomonės) Kodėl?
3. Kokių teigiamų/neigiamų dalykų žinote apie Lietuvos kariuomenę?
4. Kaip Jūs manote, ar Lietuvos kariuomenė tobulėja/blogėja/stovi vietoje? Kodėl taip manote? (Pvz., ginkluotė, parengimas, santykiai tarpusavyje ir pan.)
5. Koks, Jūsų nuomone, Lietuvos kariuomenės įvaizdis šalyje?
6. Ar pasitikite Lietuvos kariuomene? (Pvz., labai pasitikiu; pasitikiu, nei pasitikiu, nei ne; nepasitikiu; visai nepasitikiu).

7. Kas skatina pasitikėjimą/nepasitikėjimą kariuomene kaip institucija?
8. Kaip manote, ar kažko trūksta Lietuvos kariuomenei, palyginus su kitų šalių kariuomenėmis? Jei taip, ko? (pvz., didesnio narių skaičiaus, ginkluotės, modernumo)
9. Kaip manote, ar šalyje pakankamai gerai informuojama apie Lietuvos kariuomenės veiklą?
10. Kokiais būdais susiduriate su informacija apie Lietuvos kariuomenės veiklą?
11. Ar manote, jog kariuomenė yra pasirengusi ginti valstybę?
12. Kaip manote, ko trūksta kariuomenei, kad ji būtų pasirengusi atremti karinę agresiją? (*tuo atveju, jei atsakymas į ankstesnę klausimą būtų neigiamas*)
13. Ar situacija keistųsi jeigu karinė tarnyba būtų privaloma?
14. Ar situacija keistųsi jei bus didesnis karių rezervas (kas sudarytų tą rezervą (pvz. šauktiniai, savanoriai, išėję į pensiją kariai)?
15. Ar situacija keistųsi jeigu būtų didesnis finansavimas?
16. Kaip dažnai tenka susidurti su Lietuvos kariuomenės atstovais?
17. Koks Jūsų asmenis santykis su Lietuvos kariuomene? (Pvz., yra karys, turi artimųjų, draugų, neturi jokių pažįstamų, domisi apie kariuomenės veiklą, nesidomi ir kt.)
18. Kokį įspūdį sukelia gatvėje pamatytas Lietuvos kariuomenės atstovas?
19. Kokį esate susidaręs įspūdį apie kariškius?

Klausimai tarnavusiems:

1. Kaip bendrai apibūdintumėte savo patirtį kariuomenėje?
2. Kas Jus motyvavo eiti į kariuomenę? (Jei mes kalbam ne apie privalomą)
3. Ar dalyvavote tarptautinėse misijose? Kokia Jūsų nuomonė apie Lietuvos dalyvavimą tarptautinėse misijose? (Patirtis)
4. Kaip Jūs manote kokiame lygyje yra Lietuvos karių moralė?
5. Kaip Jūs manote kokiame lygyje yra Lietuvos karių pasirengimas šalies gynybai?

Kariuomenės ir civilių santykis

1. Kaip kariuomenė pristatoma civiliams gyventojams?
2. Kaip Jūs manote ar Lietuvos kariuomenė gauna pakankamai pagarbos iš visuomenės, politikų? Kodėl?
3. Kaip Jūs manote ar kariuomenės gerbia visuomenę/civilius gyventojus? Kodėl?
4. Ar Jūs sutiktumėt su tuo, kad kariuomenė ugdo svarbias moralines vertybes (pvz. disciplina, patriotiškumas, lojalumas ir pan.)? Kodėl?
5. Ar Jūs sutiktumėt su tuo, kad mūsų visuomenei reiktų daugiau kariuomenei būdingų vertybių ir įpročių?
6. Kaip Jūs manote ar kariuomenė atspindi tokias vertybes kaip lygios vyrų ir moterų teisės, lygios galimybės ir pan.?
7. Ar Jūs didžiuojatės vyrais ir moterimis, kurie tarnauja kariuomenėje?
8. Ar esate dalyvavęs renginiuose skirtuose civiliams supažindinti su kariuomene? Kokia Jūsų nuomonė apie juos?
9. Kokia Jūsų nuomonė apie Lietuvos karių dalyvavimą tarptautinėse misijose?
10. Kaip Jūs manote, ar kariuomenei ir visuomenei reiktų palaikyti glaudesnius santykius? Kodėl?

11. Kaip Jūs manote, ar būtų naudinga, kad kiekvienas pilietis būtų supažindintas su kariniu rengimu? Kodėl?

Nuomonei įtaką darantys veiksniai

1. Ar Jūs domitės šalies saugumo, gynyba, kariuomenės veikla ir kt. klausimais? Jei taip, kokie klausimai jus pagrinde domina? Jei ne, kodėl Jūsų ši tema nedomina?
2. Ar galėtumėt įvardinti tris pagrindinius šaltinius iš kurių gaunate, esate gavęs informaciją apie Lietuvos kariuomenę bei saugumą? (jei nepasako, klausti apie šeimos narius, draugus, pažįstamus ir pan.).
3. Kaip manote, kas daro didžiausią įtaką Jūsų nuomonei apie šalies saugumą? (Pvz., pokalbiai su žmonėmis, naujienos viešojoje erdvėje (spauda, internetas, TV)).
4. Ar pasitikite žiniasklaidoje skelbiamomis žiniomis apie šalies saugumą bei kariuomenę? Kodėl?
5. Kaip Jūs manote, kokį įvaizdį apie Lietuvos kariuomenę ir saugumą kuria žiniasklaida?
6. Kaip Jūs manote, ar žurnalistai atstovauja visuomenėje vyraujančias nuotaikas saugumo klausimais?
7. Jei taip, kieno, iš žiniasklaidoje išsakytų pozicijų, Jums svarbiausia? (Politologų pozicija, kariuomenės atstovų, ekspertų, politikų pozicija, skaitytojų nuomonė, verslininkų nuomonė ir kt.)

Priedas Nr. 3

Informantų pasiskirstymas pagal amžiaus ir išsilavinimo grupes

Amžius	Vyrai			Moterys		
	Nebaigtas vidurinis	Vidurinis, aukštesnysis, spec. vidurinis	Aukštasis	Nebaigtas vidurinis	Vidurinis, aukštesnysis, spec. vidurinis	Aukštasis
18-29m.	1	2	1	1	2	1
30-39m.	1	1	1	1	1	1
40-49m.	1	1	1	1	1	1
50-59m.		1	1	1	1	1
60+	1	1	1	1	1	1

Projektą „Mokslo pieva“ organizuoja mokslininkų ir dėstytojų komanda iš Baltijos pažangių technologijų instituto, Kauno technologijos universiteto, Socialinių inovacijų instituto, Vilniaus universiteto ir Vytauto Didžiojo universiteto.

Projekto metu atliekami įvairūs tyrimai iš fizikos, IT, socialinių mokslų bei kitų disciplinų.

2014 m. projekto „Mokslo pieva“ idėją rėmė UAB „Philip Morris Baltic“. Tyrimų temos, išvados bei rekomendacijos išreiškia autorių asmeninę nuomonę.

Daugiau informacijos: www.mokslopieva.lt